

zenetanár Győrött. Mindegyik műnek ára 60—60 kr. A „Gyakorlati orgonász” ára 1 frt 50 kr. A megrendelés legzélszerűbben posta-utalvány útján eszközölhető. Tisztelettel Hennieke Rezső, könyv- és zeneműkereskedő Győrött. Bs.

KÜLÖNFÉLÉK.

Dr. Brassai Sámuel kolozsvári egyetemi nyilvános rendes tanárnak nyugdíjazása alkalmából királyi tanácsosi czim adatott.

A magyar reformált egyházak egyetemes konventje folyó évi sept. hó 12. s következő napjain Kolozsvárt gyűlést tartott. Báró Vay Miklós világi elnök szép beszéddel nyitotta meg a gyűlést. A konventnek sok nevezetes tárgya közül legfontosabbak voltak az egyházi közalap mikénti kezelésének kérdése, s a vallás és közokt. ministernek a középtanodai orsz. törvény által jelzett intézkedések megtétele. Az előbbi tárgyat illetőleg, a konvent a központi kezelés mellett határozott. Mikor jutunk mi oda, hogy az egyházi közalap felett határozassunk?

Luther Márton születésének négyszázas évfordulója. Midőn olvasóink e sorokat olvassák, akkor már nemcsak Németország, hanem minden prot. egyh. testület a nagy reformator emlékére rendezendő ünnepélylyel lesz elfoglalva. Luther nagy miveltségének és kitünő reformátori talentumának az egész új világ nagyon sokat köszön. Nélküle a 16-ik százban nem lett volna a reformatio világra szóló esemény, és a vallás szabadság nem volna ma közös kincs. Ha e kincs drága nekünk, akkor Luther emléke kedves kell hogy legyen előttünk. A születés évfordulója november 10-én lesz, de mintha e nap nem lenne elégséges az ünnepélyek megtartására. már septememberben megkezdették azokat. A 95 thesisről híressé vált Wittenbergé volt az elsőség. September 13-án reggel az összes harangok zugása közt indult az óriási ünnepi menet élükön a reformator élő rokonaival. A templomban jelen volt a német trónörökös, kit a császár bizott meg, hogy képviselője legyen. A trónörökös meglátogatta a Luther-csarnokot, mely abban a házban volt berendezve, melyben egykor a reformator lakott. A csarnokban volt a Luther szószéke, első kiadásu műveinek gyűjteménye, Luther és szülői arcképei, Kranach egykoru festő jelesebb művei stb. Az ünnep másnap is tartott. Az ünnepélyben részt vett mintegy 25,000 idegen s köztük Láng Lajos főesperes Magyarországból. A liberalis protestansok, kiket az intézők nagy tapintatlanságból nem hívtak meg, az ünnepeltet úgy mint az ünnepet közönsnek tartván szintén megjelentek. Az ünnep nagyszerű volt. A Luther emléke ezt megérdemelte. Folyóiratunk jövő számában a nagy reformatorra még visszatérünk.

Az angol unitáriusok, egy buzgó ember áldozatkészségéből, Skocziában egy új missiói állomást szerveztek. E gondolatra kétségen kívül az a nagy hatás vezette őket, a melyet a híres „Scotch sermons” és Smith Robertson bibliai tanulmányai tettek ott a mult években. Az ügyet a skót unitárius társulat vette kezébe, s czélul tűzte ki egy elenyészőben levő gyülekezet felélesztését, és az unitárius eszméknek tudományos felolvasások által való terjesztését. Főhely Glasgow város lesz, honnan aztán alkalom szerint a nagyobb városokban meg kell jelenni. Fizetés 300 font sterling (3000 frt) és utiköltség. E nagy készütséget és jeles szónoki tehetséget igénylő állásra Street Kristóf Jakab fiatal unitárius lelkészt hívták meg, ki öt évi papszkodása alatt is érdemesitette

rá magát, mivel gyülekezetének számát egy harmaddal megnövelte, szervezett számos jótékony intézetet és főleg, mert egy teljesen orthodox városban, s vidékén hol az unitarismust névleg is alig ismerték, a legkihívóbb megtámadásokkal szemben egy fél év alatt egy 150 tagból álló rendes gyülekezetet tudott szervezni. Üdvözljük angol hitrokonainkat a skóciai missióban és kívánunk jó sikert!

Tanári jubileum. Vandrák András 50 éves tanárságának örömnüepét f. évi sept. 15-én tartották meg Eperjesen. Az ünnepelt férfi 50 évi tanársága alatt nagy szolgálatot tett a tanügynek, valamint a bölcséleti irodalomnak, a miért az Akadémia tagjai közé is választotta; Eperjesen magyar társaságot alapított, s ezáltal a magyarosodást elősegítette s kedves modorával sokakat megnyert a magyar ügynek Szívünkéből óhajtjuk, hogy közhasznú élete sok évre terjedjen!

Hódmező-Vásárhelyen Derzsi Károly budapesti lelkész társunk, mint a Vásárhely és Vidéke írja, Jeremiás e mondata alapján: „Elmult a nyár, elmult az aratás és még megmentve nem vagyunk“, sept. 30-án isteni tiszteletet tartott s az urvacsorát is kiszolgáltatta. Az isteni tiszteleten közreműködött a ref. főgymn. dalárda is.

Jelen évi zsinatunkon a következő lelkészek szenteltettek fel: Varga Dénes, tordai gymn. tanár, Bakó Lajos verespataki, Barabás Ábel abrudbányai, Nagy János nyomáti, Németh István alsó-siménfalvi, Tibáld József. muzsnai lelkészek, a kiket sorainkban szeretettel üdvözlünk.

Toroczkóra tisz. Koronka Antal esperes lelkész ur mellé Mózes Mihály a kolozsvári iskola főnöke, papjelölt segédlelkésznek neveztetett ki.

A „Magyarországi tanítók árvalházára gyűjtő egyesület“ egy felhívást bocsátott ki Magyarország néptanítóihoz a magyarországi tanítók árvalháza ügyében. Az egyesület célja: hazánk bármely felekezetű, nemzetiségű s fokozatu, népoktatási intézeteiben működött tanítóknak s tanfelügyelőknek elmaradt árvái nevelésére alapot gyűjteni. A begyűlt pénzek az egyesület pénztárnokához Rohn József tanárhoz Budapesten, országház-utca 13. sz. küldendők.

Iskolai értesítők az 1882—83. tanévről. H.-M.-Vásárhelyi községi felsőbb népiskolák stb. értesítője. Kiadta az iskolaszék 1882—83-ban megtoldatott gazd.-ipari- és kereskedelmi szakoktatással. Tanulók száma 53. A felsőbb leányiskola két osztályu 35 növendékkel. A zilahi állami lag segélyezett polg. fiiskola értesítő vénye. Igazgató Kerekes Sándor. Ez intézetben a gymn. párhuzamos osztályai is megvannak, minek következtében a tanulók száma a négy osztályban 124, a mi sokkal nagyobb, mint más hason irányu intézetekben. Az értesítőben adva van az intézet tíz évi története. Minden tanuló tanulta a latin nyelvet. — A tordai állami polgári fiu- és leányiskola értesítője. Igazgató Pálfi Károly. Az öt fiu osztályban volt 96 tanuló, köztük unitárius 38. Tudomásunk szerint minden tanuló tanulta a latin és görög nyelvet, melynek taníttatásáról az unitárius egyház gondoskodik. Ez értesítés sem különbözik attól, a mely az unitárius vallás közönség iskoláitól szólóban közöltetett. Egyik a kettő közül fölösleges. A négy osztályu leányiskolában volt 56 tanuló, köztük unitárius 5. — A m.-vásárhelyi ev. ref. collegium értesítője. Igazgató Horváth Gáspár, kitől egy évet bezáró beszéd van közölve. Tanulók száma 244, az elemi iskolában 145, köztük unitárius 13.

Végül közölve van a collegium keletkezése jeles riunkatársunk Koncz Józseftől. — A zilahi tanítóképezde értesítője. Igazgató Faluvégi Albert. Van 36 növendék, köztük kettő unitárius.

Gyászhirek. Id. Gálfi Mihály né Jánosi Mária élete 95-ik évében f. évi sept. 13-án jobblétre szenderült Demeterfalván. Az Úr hosszú élettel áldotta meg, de egyszersmind sok szomorúságot és lelki küzdelmet kellett kiállania. Elhunytát egy élő gyermeke, 14 unoka és 25 dédunoka gyászolja. A sok küzdelem és bánat után legyen csendes álma a derék nőnek. — Szuhai János sinfalvi unitárius lelkész társunkat érzékeny veszteség érte neje Fábián Victoria elhunytával, f. évi aug. hó 30-án. — Dr. Bartók István egyh. tanácsos testvére Bartók Izidora, Bagdi Istvánné elhunyt sept. 23-án Kolozsvárt. — Sárdi Lőrincz neje Vass Mária okt. 16-án elhalt Kolozsvárt, négy árvaát hagyva maga után. — Herepei Gergely a kolozsvári ev. ref. pap. elvesztette szeretett kis fiát Gergelyt 9-ik évében.

ARANYKÖNYV.

A Budapesten alapítandó unitárius rendes lelkészi állomásra és állandó imaházra tett kegyes adományok.

XVII. közlemény.

T. Molnár Sándor ügyv. ur Kolozsvártt harmadizben 5 frt. Méltóságos Bedő Albert ur közvetítésével: Haasz Adolf ur a 21. számú gyűjtőkönyvecskére 100 frt. T. Filep István ügyvéd ur Kolozsvártt 5 frt. Nagyságos felsőbüki Nagy Károly ur Rostás a 85. sz. gy.-könyvecskére adott 50 frtot. T. Sárdi József ur Kolozsvártt a 362. sz. gy.-ivre 5 frt. Tkts. Schwarz Károly Endre ur közvetítésével, Pozson, a 108. számú gy.-könyvecskére: Schwartz Matild 2 frt. Schwartz Ernő Gusztáv 1 frt. Schwartz Károly András 2 frt. K. G. 2 frt. Forray István 3 frt. Marsó E. 1 frt. Ferdinand W. és Klein 1 frt. A. Pauschomolich 1 frt. J. M. Baligha 1 frt. Katharina Valko családjával 1 frt. G. D. 50 kr. Munkert Henrich 50 kr. Schneller István 1 frt. Krodl Károly 50 kr. Saclay Ferencz 50 kr. Tichy Tivadar 50 kr. Mihalisi T. E. 1 frt. Günther W. M. 50 kr. Összesen 20 frt. T. Gál Kálmán urtól a 64. sz. gy.-könyvecskére: Dr. Pas István 1 frt. Kron Salamon id. 1 frt. Leopold Sándor 40 kr. Geiger Gyula 40 kr. Krammer János 20 kr. Összesen 3 frt. T. Majthényi Ádám urtól. M.-Nyárad, 2 frt. Antal Pál, Baja, 2 frt 30 kr. Zányi Etelka ő nagysága gyűjtése a 106. számú könyvecskére: Lederer Gusztáv, Dr. Schneider Károly, Feliczides Lajos, Boskó Rezső, Rhobony János, Dosztig József, Dr. Breitvieser Henrich, Boskó A. M., N. N., Vályi István, Schlagetter Gyula, Kovács Ágoston. és Murakőzi 1—1 frttal, együtt 13 frt. Kolhammer Mihály, Rapp Fülöp, Sztojkovics György, Sauer Ferencz, id. Sztojkovics György, Jäger Antal, Adler Mór, Rothmüller Róza, Korbai Károly, Niertit Béla, Fillip János, Diener János, Kovacsics Emil, Dr. Molnár Károly, Zeisz Lipót, Schlagetter László, Palásti Ödön